Розвиднялось.

На небі тремтіли ще досвітні зорі, коли зимовий ранок засівав уже над землею, як перлами, срібним снігом...

А крила його... ех, ви не бачили його крил?!

Білі-білі і ґорять червоними хрестиками, а над селами, коли летить ранок, зорі губить.

Упаде зоря на село — молодість сниться, сон розвіває.

Ой у неї очі — василечки сині,

А уста в неї, уста...

Учителю Юрчику пригадались уста бурсачки Ніни, отієї самої Ніни, що золоті коси мала, як пшеницю полеглу, і.

— Так я говорю йому: "Товариш, не представляйте воображенія!"

— Фу ти, чорт! Ця ідіотка з мітингу лізе в голову!.. Поправив подушку, і заспані очі спинились на білій грубі; там кралась якась сонлива та чиста тінь, а...

— Цікаво...

На столі злякано зашаруділа миша, далі затихла, притаїлась, із груби на лаву кіт — очі як дві жарини, а ступає легко-легко...

— Няв, няв-в-в...— Незадоволено плигнув.

— Хм-м, боротьба... Ай, знов:

А уста в неї, уста...

І почала тоді снуватись, як на витушку, срібна нитка про дитячі літа.

...Надворі гуляє люта зима. Ой люта! В комині, мати каже, вітер вовком виє, а на замурованих шибках іскряться лисички од морозу.

Напільне вікно закрите старою свиткою; на діжі стоїть маленький п’ятерик-каганець і безнадійно моргає до прядки світлом.

В хаті холодно.

Піч, як фортеця, зайнята козаками-дітьми; мати скубе мичку, раз по раз попльовує в пучки і, овіяна згадкою про молодість, співає:

Ой повій, вітре, з глибокого яру,

Підіть, дощі, стиха та помалу.

І хиляться дитячі голови до каганця — сумні, замислені, бо невеселої мати співає: дівчина вкинула до колодязя дитину і просить природу, щоб не йшов дощ і вода не затопила дитя...

— А нащо ж, мамо, вона його вкинула?

— Самосійний, діти, був.

Мати замовкла.

Тільки видно було дітям, як тонкі зморшки розходились на її високому чолі — думала.

Заплуталась в пам’яті Юрчика срібна нитка дитячих літ, перервалась, а сувора земська школа, як монашеська келія, занесена снігом, заплакала з хугою: "Дров немає... дров..."

Молотить Юрчик багатим дядькам, дичавіє... ой...

О, ще маленький узлик срібної нитки: рік у тюрмі.

Ех, славні часи то були!

Вся наша бурса — "льотом, соколи — вперед, вперед!"

Випливло щось давнє-давнє вперед для революціонера — іскра, що палить...

Підвівся.

По хаті затанцювали сірі силуети, і кривава-кривава райдуга охопила в обійми вершки тополь: то коло Горлахи горіли скирти — ранком червоний огонь цілував білу зорю...

— Стріляють?..

Так, десь недалеко цьовкнула куля, а коло зборні затупотіли об мерзлу землю коні.

— Ц-с-с! Що таке?!

Хтось хрипло лається...

— Как говориш? Дмитрій Юрчик?

— Вони в нас учителюють... хороший чоловік, знаєте.-

— Дурак ти, мерз-завєц!

— Звено, со мной!

Три сірі постаті вирівнялись на білому снігу, поправили затвори і рушили за молодим офіцером...

— Осторожно, прігатовсь!

Прикладом рушниці скочили з бігуна сінешні двері, і Юрчик зрозумів, що йдуть по його... так-так, перед світом прийшла його смерть...

— Митро Пилипович! Митро...— злякано гукала з печі баба, далі затихла.— Господи, знов люде мокнуть...

Юрчик устав і сів на ліжку.

Сірі постаті злякано, наставляючи рушниці, ввійшли до хати.

— Ви Юрчик?

П’яний, нервовий голос.

— Так.

— Ви дєлалі украïнізацію школи, трудовиє прінціпи, сволоч-ч!

Голос офіцера затремтів, і він хрипло, як кудись поспішав, кинув до сірих людей:

— Большевізма, голубок, захотелось?!

— Я...— почав і не скінчив Юрчик.

— Айсь-ло!

Почулась якась дика команда...

І перервалась тоді срібна нитка.

Три кулі впилися в тіло Юрчика, а він з кривою, іронічною посмішкою, коли падав на долівку, шептав:

— Вперед, вперед...

Був ранок.

Світова зоря покотилася метеором в сизо-чорний дим скирт, і над тополями зійшло червоне, як кров, сонце...

Затихло, завмерло село; тільки далеко-далеко Греблянським шляхом було чути, як, весело гикаючи на коні, виїздила з села каральна експедиція армії генерала Денікіна.

Білі пушинки снігу легенько падали на землю, в ямки кінських копит і, здавалось, хотіли замести і слід кривавих гостей...

1920